

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Jongens onder elkaar, maar helpers weg ... als het serieus wordt

Holman, O.

Publication date
2013

Published in
Groot denker, warm hart: Jos de Beus (1952-2013)

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Holman, O. (2013). Jongens onder elkaar, maar helpers weg ... als het serieus wordt. In A. Klamer, & P. van Praag (Eds.), *Groot denker, warm hart: Jos de Beus (1952-2013)* (pp. 96-99). Amsterdam University Press. <http://www.foliaweb.nl/wp-content/uploads/2013/03/manuscript-Jos-proef-4.pdf>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Jongens onder elkaar, maar helpers weg ... als het serieus wordt.

Otto Holman*

In veel van de commentaren die ik heb gelezen naar aanleiding van het overlijden van Jos komt het woord ‘bevlogen’ prominent naar voren. Hij was een bevlogen docent en een bevlogen wetenschapper. Ik heb gezocht naar een ander woord om de Jos de Beus zoals ik hem kende beter te karakteriseren. Bevlogen betekent zoiets als bezield en dat was Jos ook wel ... maar het juiste woord is volgens mij ‘gedreven’. Bevlogen suggereert een externe welhaast metafysische kracht, zoals in ideologische bevlogenheid, terwijl de gedrevenheid die ik kenmerkend vind toch vooral een innerlijke kracht als oorsprong heeft. Zo ook bij Jos.

Jos kon erg enthousiast vertellen over vakanties. Een volgens mij redelijk saaie en vooral bloedhete reis naar Guadix, ten noordoosten van Granada, wist hij om te toveren tot een ware culturele versnapering. Schaamteloze aanbidding van pindakaas was een andere Jos. Ik herinner me mijn ontzetting toen ik voor de eerste keer zijn *lunch* met witte boterham, kuipje roomboter en kuipje pindakaas aanschouwde. Taartje Jos. Een wereld zonder pindakaas kon hij zich niet voorstellen, zo stelde hij eens. Essentiële levensbehoefte.

Met passie kon Jos over sportprestaties spreken, niet alleen als toeschouwer maar ook als recreant op het hockeyveld. Hij had slechts een kleine aanleiding nodig om over binnen- en buitenlands voetbal te praten. Gewoon op de gang, beneden bij de lift. Ik herinner me een ontmoeting op de eretribune van de Arena, Jos was daar met zijn zoon. De ontmoeting was enigszins ongemakkelijk want wij waren beiden uit onze normale habitat getreden. Aan de andere kant, wie lukt het wel een onverwachte ontmoeting tussen vijftigduizend bierdrinkende en schreeuwende mannen op een te steile betonnen trap tot een succes te maken? De maandag daarop was alles weer in orde en konden we elkaar zonder schroom de meest bravoureachtige wedstrijdanalyses geven.

---

* Otto Holman is Universitair Hoofddocent bij de afdeling Politicologie van de Universiteit van Amsterdam

Dit is de menselijke Jos in mijn herinnering. Vriend Jos. De lachende Jos ook. Het was een feest als Jos, op zijn gemak en ontspannen, ging imiteren. Ik heb goede herinneringen aan de wijze waarop hij de gebroeders Van de Kerkhof nadeed (Willy of René, dat maakte niet uit). De vrolijke Jos was perfect gezelschap.

De zakelijke Jos kende ook een hardere – sommigen zouden wellicht de voorkeur hechten aan ‘bottere’ – kant. Jos wilde dingen goed doen en was minder tolerant jegens afwijkend gedrag. Jos was *gedreven* om dingen goed te doen. Zo vertelde hij mij eens dat hij zijn carrière in de academische wereld al vroeg verbonden had aan een eis en een daaruit voortvloeiende consequentie: “als ik op mijn 45ste nog geen hoogleraar ben dan ga ik iets anders doen”. Een strenge eis, maar ik vermoed dat hij het dreigement zou hebben uitgevoerd. Het blijft voor mij gissen wat dat ‘anders’ zou zijn geweest; ik verzuimde het hem te vragen.

Deze versplinterde herinneringen komen op de een of andere manier samen in een concrete activiteit die vier of vijf jaar heeft geduurd. In de tweede helft van het vorige decennium werden onze professionele contacten namelijk intensiever. We gingen samen het college politicologie voor de Bèta-Gamma opleiding verzorgen. Deze werd georganiseerd door het Instituut voor Interdisciplinaire Studies (IIS) dat toen nog gehuisvest was in de Sarphatistraat – bepaald niet de mooiste straat van Europa en bovendien ver verwijderd van onze werkplek. De relatie met het ondersteunende personeel was van dien aard dat wij regelmatig langs moesten gaan om administratieve zaken te regelen. Jos ging dan op de dienstfiets die duidelijk een maatje te klein was voor zijn postuur. Het beeld staat me nog helder voor: de hooggeleerde maar joviale Jos de Beus in zijn trenchcoat op een te kleine dienstfiets naar Amsterdam Oost met op zijn bagagedrager een pak nagekeken tentamens dat in het gebouw van het IIS moest worden opgeslagen.

Jos nam de eerste drie colleges voor zijn rekening, ik de laatste drie en gezamenlijk deden we een vraag en antwoord spel met de studenten tijdens een zevende bijeenkomst. In principe hadden we een goede arbeidsdeling zij het dat Jos zich niet liet delen. Jos las boeken over de meest uiteenlopende thema’s, bovendien las hij erg snel en naar eigen zeggen, met zekere trots, van kaft tot kaft. Jos was een wetenschapper die niet alleen thuis was in sociale theorie maar ook mee kon praten over economische en filosofische vraagstukken en zich zeer actief bemoeide met internationale betrekkingen en Europese integratie. Kort en goed, Jos had zonder problemen het gehele college kunnen geven. Zijn deel beperkte zich echter tot de binnenlandse politiek in natiestaten gezien vanuit het

politicologische kernbegrip macht. Eén van de hoofdonderwerpen was machtsongelijkheid bezien in het licht van democratische legitimiteit. Na aanvankelijk Robert Dahl als vertrekpunt te nemen, kozen we later voor de tweede editie van Steven Lukes' *Power*. Deze pittige tekst bleek tijdens de eerste bijeenkomst ruimschoots over het hoofd van de gemiddelde Bèta-Gamma student te schieten, zo ook het college dat Jos had voorbereid. De reactie van Jos was typisch: hij bood per email zijn excuses aan en schreef een samenvatting van het boek van niet minder dan 31 bladzijden. Ook typisch Jos was dat de samenvatting eigenlijk alleen goed te begrijpen was voor studenten die het boek al gelezen én min of meer begrepen hadden. Voor hen behoorde de volgende passage, waarin Jos oppert dat ongebreidelde machtsuitoefening vaak gepaard gaat aan stilzwijgend verzet, tot de hoogtepunten uit de samenvatting: 'schijnbaar machteloze mensen ontwikkelen en benutten vele en subtiële tactieken van verzet en obstructie. De zogeheten slachtoffers van overheersing zijn bij nader inzien rationele actoren met tactische en strategische vermogens, inzichten en repertoires. (Dit) wekt een Monty Python beeld op van de voortdurende opstand van lagere standen: Wanneer de groter landheer langs rijdt, buigt de wijze landbouwer diep en laat stil een scheet.'

De tweede reeks van drie colleges behandelde vraagstukken op het terrein van de internationale betrekkingen, machtsongelijkheid in de internationale politiek en de vraag wat de politicologie ons kan vertellen over regionale differentiatie en regionale integratie, waaronder Europese eenwording. Zoals gezegd werd deze module afgesloten met een debat tussen beide docenten, aanvankelijk naar aanleiding van vragen uit het Bèta-Gamma publiek. Het ging dan steevast over de EU/EMU als ontmoetingspunt tussen politieke theorie (macht) en internationale politieke economie (markt). Of zoals Jos het verwoordde in voornoemde samenvatting van Lukes: 'een sociaalwetenschappelijke visie op machtsverhoudingen bevat altijd waarderingsoordelen (goed, slecht), maar leent zich ook altijd voor verifieerbare en falsifieerbare hypothesen/zijnsoordelen (bijv. de these dat de macht over het Nederlandse begrotingsbeleid niet bij het Haagse Ministerie van Financiën rust maar bij de Europese commissaris voor begrotingsbeleid)'. Jos zou gesmuld hebben van de recente confrontatie tussen het zogenaamde burgerforum en minister Frans Timmermans. En er, bij leven en welzijn, een *Buitenhof*-column aan hebben gewijd!

De studenten konden vragen stellen maar vervolgens gingen Jos en ik in debat, op het scherpst van de snede. Retorische trucs werden dan niet geschuwd, evenmin als op de persoon gerichte grappen. Ik geloof

dat de studenten dit machtig interessant vonden maar het is vooral ons plezier dat me is bijgebleven. Na een van die debatsessies liepen we terug naar onze fietsen en suggereerden we dat er een mooie carrière voor ons was weggelegd als de *Snip en Snap* van de Nederlandse politicologie. Het leek ons evenmin ondenkbaar dat de *Speakers Academy* belangstelling zou hebben voor onze spectaculaire act. Lachend namen we afscheid. Ach, jongens waren we toen, maar aardige jongens. Dat is de herinnering aan Jos die me waarschijnlijk het langst zal bijblijven, het jongensachtige en tot op zekere hoogte ook branieachtige. Jos als mannenman of, beter, jongensman. Het spel tussen jongens, binnen de partij of binnen de afdeling politicologie (en volgens mij ook op het hockeyveld), met collega's, partij- en sportgenoten, daar kon Jos geen genoeg van krijgen. En Jos was gedreven dit spel tot een goed einde te brengen.